

Posudek na magisterskou diplomovou práci z jazyka ruského

Bc. Jaroslav Rucký:

Překladatelské a tlumočnické služby pro soudní praxi v Rusku (Translating and interpreting services for judiciary practice in Russia)

UK FF ÚTRL Praha, 2016

Diplomová práce Bc. Jaroslava Ruckého si klade za cíl popsat tlumočnické a překladatelské služby pro soudní účely v Ruské federaci, postavení a právní ukotvení tlumočnicků a překladatelů v systému justice Ruské federace a analyzovat způsoby využívání jejich služeb v soudní praxi, a to v porovnání se situací v České republice.

Práce sestává z pěti základních kapitol, obsahuje 73 strany textu včetně příloh.

Jako hlavní metodické nástroje výzkumu autor uvádí: 1) kritickou analýzu ruské legislativy platné k datu zpracování práce a odborných článků publikovaných v předních ruských právních periodikách; 2) dotazníkové šetření prostřednictvím dotazníků rozeslaných překladatelským agenturám působícím na ruském trhu.

Hned v úvodu diplomové práce autor nastiňuje specifickou situaci v Rusku, kde dosud na rozdíl od západních evropských zemí, včetně České republiky, nebyl zřízen institut soudního tlumočnicka/překladatele, z čehož vyplývají problémy v diplomové práci dále rozvedené.

První kapitola uvádějící historický vývoj tlumočnické a překladatelské profese na území dnešní Ruské federace jen stručně nastiňuje jen několik momentů z ruské historie, avšak jiná pro ruskou tlumočnickou a překladatelskou praxi i translatoologii, dle mého názoru, velmi významná období zcela opomíjí.

Druhá, dosti obsáhlá kapitola (20 stran) se věnuje postavení tlumočnicka/překladatele v soudním řízení. Svým rozsahem i obsahovým zaměřením se tato kapitola jeví jako stěžejní část diplomové práce. Autor se zde věnuje otázkám procesních práv tlumočnicků a překladatelů, právní subjektivitě tlumočnicka/překladatele v trestním i občanskoprávním řízení, deliktivní způsobilosti tlumočnicků a překladatelů, praktickým aspektům přibrání tlumočnicka k soudnímu řízení, ověřování odborné způsobilosti tlumočnicků a překladatelů, ohodnocení práce tlumočnicků a překladatelů a v neposlední řadě také projektu Jednotného státního registru soudních tlumočnicků, po kterém volá ruská odborná tlumočnická a překladatelská veřejnost. Zde je nutno podotknout, že všechny tyto otázky představují velmi zajímavá témata, která jsou však v práci nastíněna pouze zevrubně a zasluhovala by hlubší propracování.

Následující kapitola se věnuje postavení notářů v Ruské federaci a jejich funkce při ověřování překladů. Autor se dosti podrobně věnuje typům dokumentů, jejichž překlad lze či nelze notářsky ověřit, právním vztahům mezi notáři a překladateli. Rovněž zde uvádí, jakým způsobem překladatelé osvědčují notáři svou profesní způsobilost k provedení překladu.

Kapitola čtvrtá je věnována roli překladatelských agentur v procesu přibrání tlumočnicků/překladatelů k soudním řízením a vztahům mezi překladatelskými agenturami a orgány činnými v trestním řízení v RF. Autor zde uvádí zřízení nových institutů tzv. soudněpřekladatelských organizací a orgánů řízení systému trestního řízení. Bohužel, z toho, jak je vzájemný vztah mezi těmito subjekty a způsob jejich fungování popsán v DP, jsem pochopila pouze to, že se jedná o velmi komplikovaný systém bez jednotných pravidel. Jak však tento systém funguje v praxi mi není zcela jasné. Navíc autor nejen v této části, ale v celé diplomové práci používá v česky psaném textu ruské zkratky psané azbukou, což odporuje úzu českého jazyka a pochopení textu nikterak nenapomáhá.

Celá textace práce na mne působí dojmem, že autorovi chybí hlubší znalost práva a české právní terminologie, o čemž svědčí formulace mnohých pasáží.

Např. na straně 22 autor uvádí (cituji): „Tlumočník se nemůže účastnit soudního jednání, pokud není subjektem soudního řízení v dané věci, proto mu musí být tato *právní subjektivita udělena* ještě před zahájením soudního líčení.“ Dále na str. 24 (cituji): „Další možností, jak tlumočnickovi *udělit právní subjektivitu a odpovědnost* v občanském soudním řízení, je předběžné soudní zasedání v rámci přípravy soudního sporu k soudnímu líčení.“ Tyto formulace jsou z právního hlediska zcela nesprávné. Právní subjektivita nemůže být udělena. Viz. např. definice právní subjektivity z wikipedie (definici z uvedeného zdroje zde uvádím z toho důvodu, že se mi jeví jako pro laika nejsrozumitelnější): „Právní subjektivita je schopnost vystupovat jako subjekt a nikoli jako objekt práva, tedy schopnost být nositelem i vykonavatelem práv a povinností. V českém právu se proto od roku 1950 nazývala způsobilost k právům a povinnostem, od roku 2014 se ve smyslu § 15 odst. 1 občanského zákoníku její označení vrací k dřívějšímu termínu právní osobnost. Právní osobnost u fyzických osob vzniká narozením a zaniká smrtí nebo prohlášením za mrtvého. Jiným způsobem nemůže být nikdo své právní osobnosti zbaven, nelze se jí ani vzdát. Má ji i počaté dítě, narodí-li se živé (tzv. nasciturus). Také právnické osoby mají právní subjektivitu, vzniká současně s jejich vznikem a zaniká s jejich zánikem podle práva (zejména v souvislosti s jejich zápisem či výmazem ve veřejném rejstříku).“

Na straně 48 DP autor ohledně české praxe uvádí (cituji): „V praxi často dochází k tomu, že překlad vyhotoví překladatel bez tlumočnického razítka a poté překladatel mající tlumočnické razítko tento překlad opatří tlumočnickou doložkou s vlastním razítkem a podpisem.“ Takovýto postup je zcela protiprávní a odporuje ustanovením zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, který v § 10 odstavci 1 uvádí (cituji): „Znalec (tlumočník) je povinen vykonávat svou činnost osobně.“ Tedy jakékoliv ověřování překladů vyhotovených jiným překladatelem je dle litery zákona nepřípustné, ačkoliv připouštím, že v praxi k takovýmto jevům dochází. Nelze to však uvádět jako běžnou praxi.

Ačkoliv autor úvodu DP uvádí, že vycházel z dotazníkového šetření na základě dotazníků rozeslaných překladatelským agenturám působících na ruském trhu (v části 4.1.3. dokonce uvádí, že odpověď na otázky poskytly překladatelské agentury z *celého Ruska*), není v DP nikde uvedeno, kolika agenturám byl předmětný dotazník rozeslán a kolik odpovědí autor skutečně obdržel a dále zpracoval. Pouze jednou je v textu DP zmíněna jedna konkrétní agentura, a to agentura „Otkrytyj mir“.

Co se týče jazyka, kterým je DP napsána, je zde cítit velmi silný vliv ruštiny s výskytem mnohých rusismů. Např. Bc. Ruský opakovaně používá slovní spojení „zanést něco někam“, např.: zanást tlumočnicka do seznamu, zanást do protokolu, slova se zanášejí do dokumentu, překladatel má právo zanášet poznámky apod. namísto v českém jazyce užívaného „zapsat“, „uvést“, „připojit“ apod. Zcela nesprávně je užíváno ruského slova „akt“ ve smyslu českého termínu „úkon“. V některých pasážích je patrný silný vliv ruštiny i ve slovosledu vět či nadměrném užití trpného rodu, zvláště se slovesem ve zvrtném tvaru.

Nicméně, jedná se o jeden z prvních pokusů, ne-li zcela první, o zmapování situace na poli soudního tlumočení a překladů v Ruské federaci, neboť toto téma nebylo dosud v českém prostředí zpracováno. Diplomová práce Bc. Ruckého může posloužit jako východisko pro další šetření zaměřená na tuto problematiku.

Práce Bc. Jaroslava Ruckého splňuje náležitosti magisterské diplomové práce.

Diplomovou práci **Bc. Jaroslava Ruckého** doporučuji k obhajobě a hodnotím ji stupněm **dobře**. O definitivní klasifikaci rozhodne vlastní průběh obhajoby.

V Praze dne 7.9.2016

PhDr. Ilona Šprcová
členka představenstva
Komory soudních tlumočnicků ČR